

Slavica Gutić, dipl. pravnik

PRAVO NA PRIVATNOST U EVROPSKOJ KONVENCIJI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

Tema ovog rada je zaštita prava na privatnost ličnosti, uređena članom 8. EKLJP. Polazna tačka ovog izučavanja je pojava i istorijski razvoj ljudskih prava uopšte i pregled instrumenata za zaštitu ljudskih prava na međunarodnom, regionalnom i državnom nivou. U okviru zaštite ljudskih prava pažnja je na Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, posebno na članu 8. EKLJP koji uređuje zaštitu prava na privatnost. Zatim ćemo posmatrati zaštitu prava na privatnost kroz srodne garancije u samoj EKLJP, odnosno dodirne tačke zaštite prava na privatnost i nekih drugih prava koja reguliše EKLJP. Takođe ćemo, radi upoređivanja, pogledati na koji način je pitanje zaštite prava na privatnost uređeno ostalim instrumentima za zaštitu ljudskih prava, i to međunarodnim, regionalnim i državnim kroz primer domaćeg prava.

Cilj ovog izučavanja je da utvrdimo u kojoj meri pozitivnopravni instrumenti obezbeđuju zaštitu pojedinca kada dođe do povrede ljudskih prava, odnosno u kojoj meri pojedinac u realnosti ima mogućnosti da zatraži i dobije sudsku zaštitu u slučaju povrede ljudskih prava, pa i prava na privatnost. To ćemo videti kroz praksu sudova, naročito kroz stavove Evropskog suda za ljudska prava.

Ključne reči: ljudska prava, pravo na privatnost, Evropska konvencija o ljudskim pravima, pravo Srbije.

1. LJUDSKA PRAVA I PRAVO NA PRIVATNOST

Ljudska prava i slobode se štite da bi se ljudskom biću obezbedilo urođeno dostojanstvo.

Začeci ljudskih prava se nalaze u religijskim dokumentima. Od tada do danas stalno se razvijao koncept ljudskih prava. Tokom XVIII veka dve velike revolucije, u SAD 1776. godine i u Francuskoj 1789. godine, učinile su prekretnicu na polju ljudskih prava. Tom prilikom doneti dokumenti, Deklaracija nezavisnosti SAD i Deklaracija prava čoveka i građanina u Francuskoj, sadrže koncepte prirodnih prava i navode da su svi ljudi stvoreni jednaki i da ih je njihov tvorac obdario određenim neotuđivim pravima.³⁵

Tokom XX veka desile su se duboke društvene promene u ime ljudskih prava. To se vidi po tome što su poštovanje i zaštita tog prava postali jedan od osnovnih ciljeva međunarodne zajednice od završetka drugog svetskog rata, do danas. Na globalnom nivou naročiti doprinos u tom pogledu dale su UN koje su, polazeći od Povelje UN, definisale sadržaj ljudskih prava kroz instrumente kao što su Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima sa fakultativnim protokolima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Na regionalnom nivou zaštita ljudskih prava je obezbeđena tzv. opštim instrumentima zaštite ljudskih prava, a to su Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropska socijalna povelja, Američka deklaracija o pravima i obavezama čoveka, Američka konvencija o ljudskim pravima, Afrička povelja o pravima čoveka i naroda.

U Republici Srbiji ljudska prava su regulisana najvišim pravnim aktom, Ustavom Republike Srbije, kao i drugim zakonima.

2. EVROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda je najvažniji dokumenat o ljudskim pravima na tlu Evrope, donet u

³⁵ Mayer, Henry, *All on Fire: William Lloyd Garrison and Abolition of Slavery*, St.Martin's Press, p. 110.

Rimu u Italiji, 04. novembra 1950. godine. Originalna verzija je sastavljena na engleskom i francuskom jeziku (engl. *European Convention on Human Rights*, fr. *la Convention europeenne des Droits de l'Homme*) i stupila je na snagu 03. septembra 1953. godine. Do danas je doneto 15 (14 + 14bis) protokola uz Konvenciju.

EKLJP predstavlja jedan od najrazvijenijih dokumenata i najefikasniji sistem zaštite ljudskih prava na nacionalnom nivou. Menjana je 14 puta. Prve potpisnice EKLJP su bile Belgija, Velika Britanija, Danska, Irska, Island, Italija, Luksemburg, Nemačka, Norveška, Turska, Francuska i Holandija. U periodu od 1950. do 2004. godine Konvenciju je potpisalo 46 zemalja a potpisivanje je značilo prihvatanje obaveze poštovanja prava i sloboda, kao i priznavanje nadležnosti Evropskog suda za ljudska prava. Potpisivanje EKLJP znači da svako može da se pojavi kao tužilac pred Evropskim sudom za ljudska prava, bilo da tuži svoju ili drugu državu za povredu ljudskih prava garantovanih Konvencijom i dodatnim protokolima.

Državna zajednica Srbija i Crna Gora je Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda proglasila 26. decembra 2003. godine.³⁶

3. PRAVO NA PRIVATNOST U ČLANU 8. EVROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

*2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*³⁷

3.1 PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG ŽIVOTA

Privatan život predstavlja privatnu sferu, pravo čoveka da živi kako želi, zaštićen od javnosti, a do izvesne mere obuhvata i pravo na

³⁶ Službeni list SCG - Međunarodni ugovori, br. 9/2003.

³⁷ Član 8. EKLJP.

uspostavljanje i negovanje odnosa sa drugim ljudskim bićima, naročito u emocionalnoj sferi, radi razvijanja i zadovoljavanja sopstvene ličnosti.³⁸

Razvoj nauke i tehnike stvorio je neslućene mogućnosti novih napada na duhovni i moralni integritet čoveka. Autoritarni i diktatorski režimi, koji postoje i krajem XX veka, svoje podanike podvrgavaju najvećem stepenu kontrole, te se beskrupulozno mešaju u najintimnije sfere čovekovog života, kao što su porodica, brak i njegov um. Razvoj nauke i tehnike, kompjuterizovana obrada podataka, genetski inženjering, mogućnost promene pola itd. stavili su čak i najdemokratskije države u ozbiljno iskušenje da posegnu u nešto tako sveto kao što je čovekova ličnost i osobenost. Zato međunarodni instrumenti štite te najintimnije sfere čoveka koje se odnose na personalnost, ime, privatnost, čast i ugled ljudskog bića.³⁹

Pravo na privatnost, zagarantovano članom 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima, omogućava jednoj osobi ne samo da bude zaštićena od ometanja od strane vlasti već i od ometanja od strane drugih pojedinaca i institucija, uključujući i sredstva masovnih komunikacija.⁴⁰

Izraz „poštovanje“ pokriva zaštitu pojedinca od samovoljnog mešanja javnih vlasti u njegovu privatnost, ali i obavezuje državu da aktivno učestvuje u obezbeđivanju ovog prava.⁴¹

Pravo na poštovanje privatnog života ograničava se u meri u kojoj pojedinac sam dovede svoj privatni život u dodir sa javnim životom ili u tesnu vezu sa drugim zaštićenim interesima. Time je određen i obim privatnog života.⁴²

³⁸ Izveštaj Evropske komisije od 11. marta 1979. godine, para. 52; navedeno prema: V.Dimitrijević, M.Paunović, *Ljudska prava*, Beograd, 1997, str. 286.

³⁹ Dostupno na internet adresi: <http://www.bgcentar.org.yu/documents/II9licnod.htm>, 30.11.2009.

⁴⁰ Stav Skupštine Saveta Evrope održane 26. juna 1998. godine; dostupno na internet adresi: http://www.coe.ba/pdf/Media_Res_1165_1998_APCE_local_lg.pdf, 03.12.2009.

⁴¹ Internet adresa: <http://www.bgcentar.org.yu/documents/II9licnod.htm>, loc.cit. 30.11.2009.

⁴² Slučaj *Van Oosterwijck protiv Belgije*, 1980, navedeno po V.Dimitrijević, M.Paunović, *op.cit.*, str. 286.

3.2 PRAVO NA POŠTOVANJE PORODIČNOG ŽIVOTA

Porodica, kao osnovna ćelija društva, takođe je zaštićena. Poštovanje porodičnog života štiti član 8. EKLJP, kao i „vršenje ovog prava“ bez mešanja javnih vlasti, ako to nije „neophodno u demokratskom društvu“ radi zaštite već pomenutih interesa. Ne smemo ni zaboraviti da je zaštita porodičnog života u tesnoj vezi sa pravom na sklapanje braka i zasnivanje porodice i zaštite majke i deteta.⁴³

3.3 PRAVO NA POŠTOVANJE DOMA

Stan svakog čoveka i porodice je nepovrediv. Dozvoljena su fakultativna ograničenja, kao kada su u pitanju privatni i porodični život i prepiska.⁴⁴

Pravo na nepovredivost doma predstavlja jedno od osnovnih prava čoveka, čiji je smisao zaštita jednog od najvažnijih elemenata privatne sfere, u kojoj niko ne sme biti uznemiravan.

Izuzetno, bez odluke suda, ulazak u stan i pretres je dozvoljen samo ako je to neophodno radi neposrednog hapšenja učinioca krivičnog dela ili radi otklanjanja neposredne i ozbiljne opasnosti za ljude ili imovinu, na način predviđen zakonom.

Pravo na poštovanje doma spada u lična prava kao subjektivna građanska prava na ličnim dobrima, tj. na dobrima koja su najneposrednije i neraskidivo povezana sa jednim licem.

Smisao ovog prava jeste u tome da se njegovim beneficijarima omogući da nesmetano uživaju to svoje pravo, da niko ne sme neovlašćeno ući u njihov stan ili na drugi način povrediti to njihovo pravo, odnosno da tim svojim pravom raspolažu i faktički i pravno. Sva treća lica dužna su da se uzdrže od svake radnje koja može dovesti do toga da beneficijara tog prava ometaju u vršenju njegovih ovlašćenja. Međutim, za razliku od ostalih apsolutnih prava kao što su stvarna prava ili prava intelektualne svojine, pravni sistemi ne poznaju iscrpno nabranje ličnih dobara koja uživaju pravnu zaštitu niti podrobno opisivanje sadržine prava na pojedinim ličnim dobrima.⁴⁵

⁴³ *Ibidem*, 287.

⁴⁴ *Ibidem*, str. 288.

⁴⁵ Videti opširnije: O. Stanković – V. Vodinelić, *Uvod u građansko pravo*, Beograd, 1995, str. 123-133.

3.4 PRAVO NA POŠTOVANJE PREPISKE

Reč prepiska (eng. *correspondence*) prevashodno se odnosi na komunikaciju pisanjem. Ovaj izraz se može odnositi i na telefonske razgovore, kao i prenos informacija putem telekomunikacionih sredstava (npr. faksovi, elektronska pošta, sredstva koja nisu postojala u vreme usvajanja mnogih međunarodnih instrumenata). Prepiska svakog pojedinca je načelno zaštićena. Dozvoljena su samo ona ograničenja koja su dozvoljena drugim stavom člana 8. EKLJP.⁴⁶

Tajnost pisama i drugih sredstava opštenja je nepovrediva, odstupanja su dopuštena samo na određeno vreme i samo na osnovu odluke suda, ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka ili odbrane zemlje, na način predviđen zakonom.⁴⁷

Za razliku od nepovredivosti stana, nepovredivost prepiske nikada ne može biti ograničavana bez odluke suda.

4. SRODNE GARANCIJE PO EVROPSKOJ KONVENCIJI O LJUDSKIM PRAVIMA

4.1 PRAVO NA PRIVATNOST I SLOBODA MISLI, SAVESTI I VEROISPOVESTI (član 9. EKLJP)

Svako ima pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti; ovo pravo uključuje slobodu promene vere ili uverenja i slobodu svakog da, bilo sam ili zajedno sa drugima, javno ili privatno, ispoljava veru ili uverenje molitvom, podučavanjem, običajima i obredom.

Pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti usko je povezano sa zahtevom za poštovanje privatnog života. Verska i filozofska tolerancija i poštovanje različitosti u većini evropskih zemalja su vrednosti koje se same po sebi podrazumevaju.

Sloboda misli, savesti i veroispovesti može biti predmet samo onih ograničenja koja predviđa zakon a koja su nužna u interesu javne bezbednosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.⁴⁸ Mešanje u ispoljavanje vere ili uverenja

⁴⁶ V. Dimitrijević, M. Paunović, *op.cit.*, str. 288-289.

⁴⁷ Videti član 41. Ustava Republike Srbije (Sl. Glasnik RS broj 98/06).

⁴⁸ Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 9, stav 2.

može se smatrati mešanjem u privatnost pojedinca. Mnoge predstavke Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu, u kojima se tvrdi da je prekršeno pravo pojedinca da ostvaruje svoje privatno pravo u demokratskom društvu, takođe mogu sadržati i pozivanje na zaštitu prava na slobodno ispoljavanje vere ili uverenja molitvom, podučavanjem, običajima i obredom. Zbog toga je Evropski sud za ljudska prava zauzeo stav da država mora da ispunjava stroge i precizne standarde kada dokazuje neophodnost mešanja u ova prava.⁴⁹

4.2 PRAVO NA PRIVATNOST I SLOBODA IZRAŽAVANJA (član 10. EKLJP)

Sa razvojem komunikacione tehnologije pravo na privatnost često se krši čak i u zemljama koje imaju zakone koji štite privatnost. To se uglavnom odnosi na javne ličnosti. Zbog njihove uloge u javnom životu građani zaista treba da znaju neke činjenice iz njihovog privatnog života, ali mediji često iznose i pojedinosti iz njihovog privatnog života radi povećanja prodaje novina i gledanosti i slušanosti elektronskih medija. Nije uvek moguće jasno razlikovati koje aktivnosti jedne osobe spadaju u njene poslovne aktivnosti, a koje u strogo privatne. Pravo na slobodu izražavanja je zagarantovano članom 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i mediji ga često jednostrano tumače čime dovode do povrede prava na privatnost.⁵⁰ Potrebno je naći način da se usklade ta dva prava koja predstavljaju osnovna prava u svakom demokratskom društvu; ta prava nisu ni apsolutna niti je jedno od njih veće od drugog, jednake su vrednosti.

⁴⁹ Dostupno na internet adresi: http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/168_sloboda-misli-savesti-i-veroispovesti.pdf, 07.12.2009.

⁵⁰ Parlamentarna skupština, Rezolucija br. 1165 (1998) o pravu na privatnost, dostupno na internet adresi: http://www.coe.ba/pdf/Media_Res_1165_1998_APCE_local_lg.pdf, 03.12.2009.

5. EVROPSKA KONVENCIJA O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I MEĐUNARODNI PROPISI

U EKLJP pravo na privatnost predstavlja zbirni naziv za zaštitu nekoliko na prvi pogled raznorodnih prava, i to prava na poštovanje privatnog života, porodičnog života, nepovredivosti doma i prepiske, kao i časti i ugleda pojedinca (član 8. EKLJP). U skoro svim međunarodnim instrumentima zaštita ovih prava se i reguliše u istom članu i sva su vezana za strogo privatnu sferu života.⁵¹

Iako EKLJP u članu 8. ne govori izričito o zaštiti časti i ugleda, nego samo o pravu na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske, jednom rezolucijom Parlamentarne skupštine Saveta Evrope se utvrđuje da se pravo na privatnost sastoji kako u pravu da svako živi svoj život, s minimumom mešanja (državnih vlasti), tako i u zaštiti porodičnog života i doma, psihičkog i moralnog integriteta, i časti i ugleda. Nabrajanje prava koja spadaju u okvir prava na privatnost nije moguće, kako zbog prirodne povezanosti ovog prava sa drugim individualnim i političkim pravima, tako i zato što naučno-tehnološki razvoj uslovljava potrebu za zaštitom novih prava.⁵²

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima - Član 12. Univerzalne deklaracije propisuje da „niko ne sme biti izložen proizvoljnom mešanju u njegovu privatnost, porodicu, dom ili prepisku, niti napadima na čast ili ugled. Svako ima pravo na zaštitu zakona protiv ovakvog mešanja ili napada“.⁵³

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima - Član 17. Pakta propisuje da „niko ne može biti predmet samovoljnih ili nezakonitih mešanja u njegovu privatni život, njegovu porodicu, u njegovu stan ili njegovu prepisku, niti nezakonitih povreda nanesenih njegovoj časti ili njegovom ugledu“, dok član 23. štiti porodicu i pravo na sklapanje braka i osnivanje porodice, a član 24. uređuje prava i zaštitu dece i maloletnika.⁵⁴

⁵¹ Dostupno na internet adresi: <http://www.bgcentar.org.yu/documents/II9licnod.htm>, loc. cit. 30.11.2009.

⁵² *Ibidem*, 09.12.2009.

⁵³ Generalna skupština Ujedinjenih nacija je donela i proglasila Opštu deklaraciju o pravima čoveka 10. decembra 1948.

⁵⁴ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima je potpisan u Njujorku 19.12.1966. godine (Službeni list SFRJ br. 7 od 4. febr. 1971).

Konvencija o pravima deteta⁵⁵ **Ujedinjenih nacija** u članu 16. kaže da „nijedno dete neće biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom mešanju u njegovu privatnost, porodicu, dom ili prepisku, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled“.

Evropska socijalna povelja⁵⁶ „kao komplementaran instrument EKLJP koja štiti građanska i politička prava“, u članu 16. garantuje zaštitu braka i porodičnog života.

Povelja o osnovnim pravima u Evropskoj Uniji, u članu 7, rubrum „poštovanje privatnog i porodičnog života“, navodi: „Svako ima pravo da se poštuje njegov odnosno njen privatni i porodični život, dom i komuniciranje“.⁵⁷

6. PRAVO NA PRIVATNOST I PRAVO REPUBLIKE SRBIJE

Pojam prava na privatnost nije definisan u Ustavu RS. Taj nedostatak se može prevazići zahvaljujući tome što Ustav daje prilično detaljnu i iscrpnu listu ljudskih prava i sloboda, kao i da iznosi pravila koja su dovoljno sadržajna da iz njih može pouzdano da se apstrahuje pojam prava na privatnost. Zatim, članom 25. Ustava štiti fizički i psihički integritet, članom 40. se štiti nepovredivost stana a članom 41. se štiti se tajnost pisama i drugih sredstava komuniciranja. Član 19. Ustava navodi da jemstva ljudskih prava u Ustavu služe „očuvanju ljudskog dostojanstva ...“, što znači da štiti čast i ugled kao osnovne vrednosti zaštićene međunarodnim instrumentima. Sva ta prava zajedno, prema definicijama u međunarodnopravnim instrumentima, čine pravo na privatnost.

Pitanja porodičnog prava uređena su i odredbama Porodičnog zakona. U članu 2. Zakona stoji da „porodica uživa posebnu zaštitu države; svako ima pravo na poštovanje svog porodičnog života“.

Poslednjih godina u Srbiji počinje da se posvećuje pažnja pravima i zaštiti pojedinih kategorija lica, slobodi štampe odnosno medijskog prava, zaštiti od diskriminacije, zaštiti životne sredine, zaštiti

⁵⁵ Usvojena i otvorena za potpisivanje i ratifikovanje ili pristupanje rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 44/25 od 20. novembra 1989. Stupila na snagu 2. septembra 1990. (Službeni list SFRJ -Međunarodni ugovori br. 15/1990).

⁵⁶ Potpisana u Torinu, 1961. godine.

⁵⁷ Potpisana u Nici, 17. decembra 2000.

potrošača... Zakonsko regulisanje ovih pitanja je tek započelo. Doneti su zakoni o zaštiti od diskriminacije, o zaštiti potrošača, u sferi medijskog zakonodavstva čak četiri zakona su doneta (zakon o javnom informisanju, o radiodifuziji, o reklamiranju i slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja), dok u nekim drugim oblastima još ništa nije urađeno. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti ima naročiti značaj pošto su prava privatnosti sve više ugrožena sa razvojem informacionih tehnika i prenosom poruka telekomunikacionim mrežama.

Može se reći da je Srbija prihvatila najviše međunarodne standarde u oblasti ljudskih prava. Potpisala je i ratifikovala skoro sve vodeće međunarodne i regionalne ugovore i protokole u oblasti ljudskih i manjinskih prava, međunarodnog humanitarnog prava i prava izbeglica. Takođe je prihvatila obavezu da podleže svim procedurama za žalbe iz instrumenata Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima koje je ratifikovala.

7. LJUDSKA PRAVA I SUDSKA PRAKSA

U drugoj polovini 19. veka **Vrhovni sud Amerike** zauzeo je vrlo liberalan stav kod tumačenja ljudskih prava. Polazeći od ideje da ljudska prava proizilaze iz prirodnih prava Sud je zauzeo stav da ljudi treba da se ostave na miru da uživaju svoja prava i slobode, da sami odlučuju o svom životu. Svaka sloboda i svako pravo je refleksija prava na privatnost. Na taj način Vrhovni sud širi listu ljudskih prava.

U isto vreme i u Evropi dolazi do liberalizacije ljudskih prava. **Evropski sud za ljudska prava** na isti način tretira pravo na privatnost iz člana 8. EKLJP. To je najšire moguće tumačenje prava na poštovanje privatnosti koje omogućava da se svako pravo podvede pod pravo privatnosti, slobodu odlučivanja o sopstvenom životu. Evropski sud za ljudska prava se u odlučivanju oslanja na već donete presude, ali u skladu sa načelom da je EKLJP „živ instrument“. To znači da Sud može drugačije da odluči u nekom slučaju ili da pruži zaštitu u određenim slučajevima u kojima to do tada nije činio.

8. ZAKLJUČAK

Imajući u vidu napred navedeno vidimo da su ljudska prava, kao i pravo na privatnost u svoj njegovoj kompleksnosti, obrađeni u EKLJP sa posebnom pažnjom. Zasebnim članom je rečeno šta podrazumeva

pravo na privatnost, kao i kada i koja ograničenja tog prava su dozvoljena. Mada je, u stvari, teško precizno definisati pravo na privatnost, ono spada u grupu onih prava koja su manje razumljiva, kao npr. pravo na fer i pravično suđenje ili sloboda izražavanja. Ne zna se tačno gde su granice prava na privatnost, što pruža mogućnost da se svako ljudsko pravo podvede pod pravo na privatnost.

Vidimo da pravo na privatnost, kao osnovno ljudsko pravo, ima poseban značaj u korpusu ljudskih prava. To se vidi po tome što svi instrumenti za zaštitu ljudskih prava, kako međunarodni tako i regionalni i državni, zasebnim odredbama regulišu pitanje zaštite prava na privatnost. Ako se uporede definicije zaštite privatnosti iz navedenih instrumenata može se reći da svi oni ovom pitanju pridaju podjednak značaj. To se vidi po tome što na skoro identičan način predviđaju zaštitu prava na privatnost. U skoro svim međunarodnim instrumentima zaštita ovog prava se reguliše u istom članu, i odnosi se na strogo privatnu sferu života – pravo na poštovanje privatnog života, porodičnog života, nepovredivosti doma i prepiske, kao i časti i ugleda pojedinca. Pravo na privatnost je neodvojivo od drugih ljudskih prava i ne može se posmatrati izdvojeno. Svako iz korpusa ljudskih prava daje nam slobodu da odlučujemo o nekom aspektu svog života, odlučujemo nešto o sebi.

Cilj ovih propisa je da pruže zaštitu kada dođe do povrede ljudskih prava od strane države, uskraćivanjem nekog od prava koja pojedincu pripadaju po prirodi stvari, kao i od strane pravnog ili fizičkog lica ili grupe. Pre toga cilj je da se uspostavi i dalje razvije svest o ljudskim pravima, da se stvore uslovi koji će obezbediti da se ljudska prava poštuju. Uređivanjem ljudskih prava i stvaranjem kataloga izgrađuje se svest i kod autoriteta vlasti i kod pojedinaca. Posmatrajući istorijske okolnosti vidimo da je do naglog razvoja došlo baš u trenutku kada su ljudska prava bila u najvećoj meri ugrožena i pogažena, a to je po završetku drugog svetskog rata.

Da su oba ova cilja podjednako važna vidi se po tome što su prvo nastali instrumenti kojima su uspostavljeni opšti ciljevi i načela, kao i zajednički standardi koje treba da postignu svi narodi i nacije, kao i pojedinci i ostali subjekti društva, u poštovanju ljudskih prava i sloboda. Posle su usledili instrumenti sa nabranjem i opisivanjem pojedinih prava i sloboda, kao i uslova pod kojima se ta prava i slobode mogu ograničiti. U našoj državi taj proces je postao intenzivniji poslednjih godina, što ukazuje na to da ljudska prava nisu poštovana, što je izazvalo potrebu za većom normativnom delatnošću u toj oblasti. Normativna poboljšanja doprinose većem poštovanju ovog prava.

Napredak u razvoju ljudskih prava vidljiv je i u kvantitativnom smislu. Pojavljuje se veliki broj novih prava i novih zakona koji obezbeđuju konzumiranje tih prava i njihovu zaštitu.

Standardi obezbeđeni odredbama EKLJP mogu se primenjivati širom Evrope, ali domaći subjekti odlučivanja su ti koji moraju obezbediti ostvarivanje tih prava u nacionalnom pravnom poretku i praksi.

Slavica Gutić, dipl. iur

THE RIGHT TO PRIVACY IN EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

This paper analyzes the right to privacy, as it is stipulated in Article 8 of European Convention on Human Rights. Starting point is history of development of human rights in general and overview of international instruments for protection of human rights on global, regional and national level. Special attention is devoted to Article 8 of ECHR, as it has set basic rules on interpretation of the right to privacy. Next, the focus shifts on related rights of ECHR, with the goal of pointing out similarities with the right to privacy. Also, research deals with definitions of the right to privacy in other international documents and within legal system of Serbia, in order to build solid comparative fundament.

Main goal of this research is to determine the level of protection of a person according to international legal instruments when violation of the right to privacy happens. In that sense, most indicative are decisions of the European Court of Human Rights.

Key words: human rights; privacy, European Convention on Human Rights; Serbian law